

KLÍČOVÉ OTÁZKY PRO UČITELE K SDH

VE FÁZI PŘÍPRAVY:

- Co chci touto dramatickou hrou zprostředkovat žákům, co je chci „naučit“? (Cíl hodiny, hlavní téma, problém, otázka)
- Na jakém příkladu toto téma - problém budu modelovat? (Literární předloha, vykonstruovaný příběh, historická událost, aktuální událost atd.)
- Jak bude vypadat otevření hodiny, vstupní akce? (Potřebuji přípravná nebo rozehřívací cvičení, hry, relaxaci, soustředění atd., nebo mohu vstoupit rovnou do akce např. skrze hru v roli nebo nabídnutou situací?)
- Jak budou žáci motivováni, zaujati a vtaženi do hry? Jakými prostředky probudím jejich prvotní zájem o nabízené téma?
- Jaké budou další kroky, tzn. do jaké míry bude připravena struktura plánované dramatické hry a jakou formu budou jednotlivé kroky mít?
- Jaké techniky a prostředky (dramatické konvence) použiji pro jednotlivé kroky?
- Které informace a pokyny budou žáci dostávat mimo hru, které v rámci hry? Jak oddělím a zveřejním tyto dvě roviny reality a hry?
- Jak využiji sebe a svých dovedností - kdy budu vést skupinu jako učitel, kdy skrze přijatou roli? Jakou z možností pro polohy svých rolí zvolím? (Rejstřík postojů a přístupů ke zvolenému problému.)
- Zvládnou všechno sám nebo potřebuji pomocníky? (Výhody a nevýhody týmové práce.)
- Které klíčové momenty děje/příběhu mohu převést do akce tak, aby výsledné aktivity žáků co nejefektivněji fungovaly ve prospěch cílového záměru?
- V jakých rolích budou žáci?
- Kdy budou pracovat jako celá skupina, v menších týmech, ve dvojicích nebo individuálně?
- Co z jejich aktivit a prožitků může být vnitřní záležitostí jedince nebo skupiny a co by mělo být vzhledem k dalšímu postupu společné práce zveřejněno? Jakou formou?
- Zůstává v plánu dostatek prostoru pro nápady, aktivitu a iniciativu žáků? (S jakými schopnostmi, dovednostmi a znalostmi mohu počítat vzhledem k jejich věku, zkušenostem s daným problémem a zkušenostem s dramatickou výchovou.)
- Budu schopen v rámci takto navržené struktury dramatické hry s jistotou improvizovat a reagovat na to, co během ní vzniká?
- K čemu budu všemi nabízenými prostředky vzhledem k zvolenému tématu směřovat? Co by mělo být optimálním ukončením hodiny?

V PRŮBĚHU LEKCE

- Jsem schopen sledovat, co se v průběhu hodiny děje? Víím o celé skupině a vnímám případně individuální problémy?
- Je celá skupina dostatečně "pracovně" vytížena a vtažena do hry? Zajímá žáky problém? Jsou vhodně motivováni pro jednotlivé sekvence hry?
- Sdělují, formulují a zadávám pokyny dobře a jasně? Volím vhodnou formu vzhledem k charakteru herních situací? Kladu správné otázky na správném místě a ve správný čas?
- Poslouchám a vnímám, co žáci říkají a navrhuji ve hře i mimo hru? Respektuji to ve svých dalších rozhodnutích?
- Není některý nový problém vyplývající z průběhu hry natolik zajímavý, aby se stal v tomto okamžiku naším hlavním problémem?
- Jak musím za tím účelem operativně upravit strukturu dramatické hry?
- Nejsou mé požadavky na žáky moc těžké a náročné nebo naopak snadné a tudíž nezajímavé?
- Cítím se dobře a volně při hře i já? Mám pocit, že situaci zvládám, kontrolojuji a někam směřuji?
- Uspokojuje mě hra v rolích, které jsem si naplánoval nebo které jsem nucen během hry přijmout? Jsem i v roli schopen kontrolovat vývoj hry?
- Dávám dostatek času pro řešení každého dílčího kroku? Nebo naopak - nesetrvávám příliš dlouho u jednotlivých aktivit tak, že celkový spád a tempo hodiny je příliš rozvláklé?
- Hlídám si celkový čas vymezený na hodinu tak, abych mohl skupinu dovést až k smysluplnému uzavření celé lekce?

PO LEKCI

- O čem lekce vlastně byla? Shoduje se vyznění hodiny s mým původním záměrem?
- Byl dostatek času na všechno, co bylo naplánováno?
- Byl stále dostatek zajímavých situací a dílčích problémů k řešení? Chtěli se žáci dozvídat, jak se bude hra dále rozvíjet a měli potřebu se na tom podílet?
- Byla mnou nabízená struktura dramatické hry optimální pro téma i skupinu? Nenabízí se jiné řazení dílčích kroků?
- Které techniky fungovaly nebo které by byly pro můj záměr vhodnější?
- Otevřel se v průběhu hry nový zajímavý problém, který by zasloužil hlubšího pohledu (samostatné lekce)?
- Odklonil jsem se od původního záměru a vedl hru novým směrem k jinému tématu?
- Zaujalo zvolené téma dostatečně všechny nebo jen malou část skupiny?
- Nabízí dramatická hra pokračování, mohu na ni navázat a dál ji rozvíjet?
- Kde jsem cítil vrchol hodiny - v porozumění tématu, v dramatickosti situace, v síle společného prožitku? Došlo k takovému momentu?
- Byl prostor na prověření mého původního záměru se skutečným vyzněním lekce?

Pracovní definice

strukturované dramatické hry: *

- strukturovaná dramatická hra je skupinová tvůrčí činnost, která spojuje účastníky za společným účelem - prozkoumávání, hledání osobních i obecných významů, případně řešení nastolených problémů skrze vlastní zkušenost v rámci společně budovaného herního celku;
- v strukturované dramatické hře prověřují žáci vlastním jednáním osobní postoje k danému problému a prostřednictvím hraní rolí i hlediska a postoje druhých;
- strukturovaná dramatická hra je organizovanou formou sociálního učení. Je motivována, vedena a v různé míře strukturována učitelem nebo týmem učitelů v určitém časově vymezeném rozsahu (hodina, lekce DV);
- strukturovaná dramatická hra je spjata ústředním úkolovým tématem, které tvoří obsahovou jednotu a od něž se odvíjejí učitelem nebo skupinou zvolené techniky a prostředky k prozkoumávání a zveřejňování postojů k tématu;
- témata a problémy jsou žákům nabízeny učitelem s určitým pedagogickým záměrem nebo vycházejí z aktuálních potřeb skupiny;
- při realizaci strukturované dramatické hry využívá učitel specifické techniky a strategie charakteristické pro aktivity založené na principech dramatu a divadla. Jde především o jednání v navozených modelových situacích, hru v rolích a improvizaci. Těžiště tohoto jednání je v sledu situací, které obsahují iniciující prvky (napětí, rozhodování, konflikt atd.) a mohou vytvářet děje a příběhy;
- možnosti strukturované dramatické hry jsou založeny především na schopnosti žáků i učitelů vstupovat vědomě do hry, jako dobrovolně přijatého a pravidly vymezeného času a prostoru fikce. Vzájemné dohody jasně oddělují čas a prostor hry od reality (Learning Contract);
- učitelovu koncepci strukturované dramatické hry (její „pracovní scénář“) lze účelně rozvíjet a obměňovat pro potřeby konkrétní skupiny v dané situaci. Ve své prvotní aktuální fázi není určena prezentaci před diváky v podobě fixovaného divadelního tvaru;
- celý proces, kterým je strukturovaná dramatická hra budována, si lze postupně jednotlivci i skupinou osvojovat jako způsob tvořivého myšlení a sociálního učení, propojujícího emoce i intelekt.

